

Piispainkokouksen suositus diakonian virkaan vihkimisestä

Yleisperustelu

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkolakiin ja kirkkojärjestykseen ei sisälly määräyksiä diakonian virkaan liittyvästä vihkimysvirasta. Kirkkokäsikirjassa on kuitenkin erillinen diakonian virkaan vihkimisen kaava. Sen mukaan vihkimyksen toimittaa hiippakunnan piispa. Kirkkokäsikirjan perusteella hiippakunnissa on jo pitkään toimitettu diakonian virkaan vihkimisiä vaihtelevin käytännöin.

Vanhassa kirkkolaisissa (AsK 635/1964) mainittiin diakoniksi ja diakonissaksi vihkiminen (KL 264 §), mutta 1990-luvun alussa tehdyn kirkkolain kodifioinnin jälkeen ao. maininta puuttuu kirkkojärjestyksen vastaavasta säännöksestä (KJ 6: 49 § 1mom). Poistamista perustellaan kirkkolain uudistamisvaliokunnan mietinnössä (Nro 1/1991, s. 142) sillä, että vihkimyksestä määrätään kirkkokäsikirjassa. Kirkkokäsikirjan vihkimyskaavat säilyivät kirkkolain uudistamisen yhteydessä ennallaan. Asiaa pohtinut piispainkokouksen asettama kirkon virkarakennetyöryhmä tulkitsi tilannetta niin, että ”nykyinen käytäntö säilyy ennallaan, ellei sitä erikseen nimenomaan muuteta.” (Kirkon virkarakenteen kehittäminen 1993, s. 23-24). 1990-luvun alussa vallitsi siis näkemys, että kirkkolaisissa tai kirkkojärjestyksessä ei tarvita erillistä säännöstä diakonian virkaan vihkimisestä, sillä perusteluksi riittää kaavan sisältyminen kirkolliskokouksen hyväksymään kirkkokäsikirjaan.

Yhtenäistääkseen käytäntöjä piispainkokous antoi 24.5.2016 suosituksen, jota on tarkasteltu piispainkokouksen istunnoissa 4.12.2019 ja 3.2.2020. Tällöin se todettiin pääkohdiltaan toimivaksi, jonka johdosta se on päätetty päivittää hyvin vähäisin tarkennuksin. Päivityksen yhteydessä on pidetty tarpeellisenä lisätä siihen yksityiskohtaiset perustelut. Esitykseen on lisätty myös kohta, jossa suositellaan rekisteröitymistä Valviran rekisteriin.

Piispainkokous voi antaa suosituksen diakonian virkaan kutsumisesta ja vihkimisestä voimassa olevan kirkkolain 21 luvun 2 §:n 2 kohdan ja 5 b kohdan nojalla.

Yksityiskohtaiset perustelut

Suositukseseen sisältyy yksitoista eri kohtaa, jotka koskevat vihkimystä ja sen perusteena olevaa tutkintoa, hakemusta vihittäväksi, vihkimyksestä päättämistä, ordinaatiovalmennusta, vokaatiota, vihkimyksestä annettavaa todistusta ja vihityistä pidettävää rekisteriä, rekisteröitymistä Valviran rekisteriin sekä virkapukeutumista. Seuraavaksi kohtia tarkastellaan yksityiskohtaisesti.

1. Vihkiminen diakonian virkaan

Vihkimyksen toimittaminen perustuu kirkkojärjestykseen ja Kirkkokäsikirjaan. Kirkkokäsikirjan diakonian virkaan vihkimisen kaavan yhteydessä todetaan, että ”diakonian virkaan vihkimisen toimittaa hiippakunnan piispa.” Piispan virkaan kuuluu suorittaa vihkitoimitukset ja virkaan asettamiset (KJ 18 luku 1 §, 2 mom, kohta 6).

2. Vihkimisen ehtona oleva tutkinto

Diakonian virkaan sopivan tutkinnon rajaamisella vältetään epäselvyys, mitkä kaikki erilaiset tutkinnot sopivat vihkimyksen perusteiksi.

Kirkkohallitus on syyskuussa 2020 päättänyt ”diakonian viran haltijalta ja diakoniatyötä pääasiallisena tehtävänäan tekevältä viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta” (KS 141). Säädöksessä todetaan (6 §), että ”kirkkohallituksen tai piispainkokouksen aikaisempien päätösten mukaisen tutkinnon suorittanut henkilö säilyttää kelpoisuutensa tässä päätöksessä mainittuun vastaavaan virkaan”. Näin ollen myös vanhojen kelpoisuusvaatimusten mukaan opiskelleet voivat tulla valituiksi ja myös vihityiksi diakonian virkaan.

3. Hakemus vihkimystä varten

Diakonian virkaan vihkimystä on haettava erikseen, sillä joskus käytössä olleita koko kurssin vihkimyksiä ei nykyisen suosituksen mukaan tule järjestää. Siksi kohdassa määritellään vihkimystä varten laadittava hakemus ja siihen liitettävät asiakirjat. Virkatodistuksesta tulee käydä ilmi, että henkilö on kastettu ja konfirmoitu kirkon jäsen. Hiippakunnat voivat halutessaan sopia yhteisestä lomakkeesta, jolla vihkimystä haetaan.

4. Vihkimyksestä päättäminen

Kohdassa todetaan, että piispa päättää diakonian virkaan vihkimisestä. Piispa tekee päätöksen kirjallisesti viranhaltijapäätöksenä. Vihkimyspäätöksen lisäksi on syytä kirjata ylös myös muut vihkimysperusteisiin liittyvät asiat, erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, jotka vihitään kohdan 7 perusteella.

5. Ordinaatiovalmennus

Hiippakunta vastaa hakijoille annettavasta ordinaatiovalmennuksesta. Valmennuksessa voidaan hyödyntää piispainkokouksen mietintöä Osallisena kirkon uskosta ja tehtävästä, jossa määritellään koulutuksen osaamistavoitteet, keskeiset sisällöt sekä toteutuksen yksityiskohdat. Valmennus voidaan soveltuvin osin toteuttaa yhdessä papiksi vihittävien ordinaatiovalmennuksen kanssa.

6. Vokaatio kirkollisiin tehtäviin

Vokaatiolle määritellään selkeät ja riittävän laaja-alaiset perusteet kohdissa 6 ja 7. Ensisijainen perustelu vihkimiselle on kirkollinen tehtävä. Diakonian virkaan vihitään henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakonian virkaa kirkossa tai seurakunnassa taikka diakoniaan liittyviä tehtäviä palvelusuhteessa seurakuntaan. (KJ 4: 3 §; 6: 1 §).

7. Vokaatio muihin diakonisiin tehtäviin

Diakonian virkaan voidaan vihkiä myös henkilö, jolla on diakoniaan liittyviä tehtäviä (KJ 4: 3 §) palvelusuhteessa, kristilliseen järjestöön, valtioon, kuntaan, säätiöön, yksityiseen järjestöön tai muuhun yhteisöön. Viimeksi mainituissa tapauksissa yhteys seurakuntaan tulee varmistaa sopimalla erikseen siitä, miten henkilö hoitaa diakonisia tehtäviä suhteessa seurakunnan tehtävään. Määritelmässä on väljyyttä, sillä se ei rajaa tiukasti työsuhdetta ja tehtäviä, joihin vihkimys annetaan.

8. Todistus

Kohdassa todetaan, että diakonian virkaan vihitty saa piispalta todistuksen vihkimyksestään (diakoniankirja). Tarkoituksenmukaista on, että todistus on yhdenmukainen kaikissa hiippakunnissa.

9. Vihityistä pidettävä henkilörekisteri

Virkaan vihityn tiedot tallennetaan henkilörekisteriin, jota yllä pitää tuomiokapituli ja josta selviää, kenet on diakonian virkaan asianmukaisesti vihitty. Asiaa säätelevästä lainsäädännöstä tarpeellista on viitata tietosuojalain (1050/2018) 4 §:n kohtaan 1. Vihitylle on kerrottava rekisteristä, rekisterinpitäjän yhteyshenkilöstä ja rekisterin käyttötarkoituksesta ja siitä kenelle tietoja voidaan luovuttaa sekä ne muut tiedot, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi henkilötietojen käsittelyssä kyseisessä rekisterissä. Vihityltä voidaan pyytää myös suostumus tietojen tallettamisesta rekisteriin.

Käytännössä tällainen rekisteri voidaan toteuttaa esimerkiksi KirkkoHR:n nimikirjaohjelmiston kautta, mikä ei merkitse kuitenkaan, että henkilöistä luotaisiin nimikirja. Tällöin rekisteriin voidaan tallentaa vihityn nimi ja syntymäaika, vihkimysaika ja -paikka, kuka on vihkinyt ja mihin tehtäviin. Muut hiippakunnat saavat näkyviin näistä tiedoista vain nimen ja syntymäajan sekä sen, että henkilö on vihitty diakonian virkaan. Tämä vastaa tuomiokapitulien papeista saamia tietoja. Rekisteröinti on mahdollista toteuttaa myös muilla tavoilla.

10. Diakonian virkaan vihittyjen rekisteröityminen Valviran rekisteriin

Terveydenhuollon tehtävissä toimivilla tulee olla Valviran myöntämä oikeus toimia laillistettuna ammattihenkilönä. Tämän vuoksi valmistuneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden on haettava Valviralta oikeutta harjoittaa ammattia Suomessa. Vastaava käytäntö koskee nykyään myös sosiaalihuollon ammatteja (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015, joka tuli voimaan 1.3.2016). Laissa tarkoitettuja laillistettuja ammattihenkilöitä ovat muun muassa sosiaalityöntekijä, sosionomi ja geronomi. Oikeuden toimia sosiaalihuollon laillistettuna ammattihenkilönä myöntää Valvira, joka myös valvoo sosiaalihuollon ammattihenkilöitä.

Piispainkokouksen pääsihteerin tekemän selvityksen perusteella diakonian virkaan vihittävien on tutkintojensa (sairaanhoitaja, AMK tai sosionomi, AMK) perusteella mahdollista rekisteröityä Valviran rekisteriin. Rekisteröitymistä pidetään tarkoituksenmukaisena ja hyödyllisenä, sillä diakonian viranhaltijoiden oletetaan olevan alansa ammattihenkilöitä myös lain tarkoittamassa merkityksessä. Tämän vuoksi piispainkokous suosittelee, että diakonian virkaan vihittävät rekisteröityisivät terveydenhuollon tai laillistetuiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöiksi Valviran rekisteriin.

11. Virkapukeutuminen

Piispainkokouksen asettaman virkapukutyöryhmän mietinnössä (*Viran tunnukset ja virkapukeutumisen ohjeet: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokouksen 13.9.2000 asettaman työryhmän mietintö, Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto, Sarja B 2001:4*) ei aikoinaan esitetty muutosta diakonian viranhaltijoiden pukeutumiseen, vaan todetaan, että ”tähänastinen käytäntö” voi jatkua. Tuossa vaiheessa tämä on tarkoittanut vihreän virkapaidan käyttämistä. Lisäksi piispainkokouksen 9.9.2009 hyväksymässä Jumalanpalvelusten oppaassa *Palvelkaa Herraä iloiten* (Kirkkohallitus 2009) annetaan ohjeistus stolan käytöstä, siten että ”diakoniksi vihitty voi kantaa stolaä vasemmalta olkapääältä ristiin oikealle kupeelle”. Vastaavat linjaukset sisältyvät myös Diakoniatyöntekijöiden Liiton suositukseen työpukeutumisesta (2011).

Virkapukutyöryhmän mietinnöstä käydyssä keskustelussa piispainkokous päätti palata hengellisiä virkoja koskevien tunnusten ja virkapukeutumisen ohjeistuksen laatimiseen, kun kysymys kirkon virkarakenteesta on ratkennut. Virkarakennetta koskeva kysymys on edelleen avoinna, vaikka kokonaisuudesta on tehty useita esityksiä. Niihin on usein sisällytetty suositus virkapukeutumisesta, joka vastaa edellä esitettyä ja nykyisin vakiintunutta käytäntöä. Virkapukua koskevan tilanteen selkiyttämiseksi piispainkokous sisällytti vuoden 2016 suositukseen ohjeen diakoniaan virkaan vihittyjen virkapukeutumisesta.

Liite:

Piispainkokouksen suositus diakonian virkaan vihkimisestä

Piispainkokous antaa kirkkolain 21 luvun 2 §:n 2 kohdan ja 5 b kohdan nojalla kohdan nojalla seuraavan suosituksen, joka koskee diakonian virkaan kutsumista ja vihkimistä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa.

1. Piispa, kukin hiippakunnassaan, vihkii diakonian virkaan kutsutut henkilöt Kirkkokäsikirjan mukaisesti.
2. Vihkimisen ehtona on tutkinto, jonka kirkkohallitus on hyväksynyt diakonian virkaan kelpoistavaksi tutkinnoksi (Kirkon säädöskokoelma Nro 141).
3. Vihkimistä haetaan piispalta henkilökohtaisella hakemuksella. Hakemuksen tulee sisältää todistus suoritetusta tutkinnosta, virkatodistus, jossa on tieto kasteesta, konfirmaatiosta ja kirkon jäsenyydestä, sekä kuvaus tehtävästä, johon vihkimystä pyydetään.
4. Diakonian virkaan vihkimisestä päättää piispa.
5. Hiippakunta huolehtii vihkimistä hakeville annettavasta ordinaatiovalmennuksesta.
6. Vihkiä voidaan henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakonian virkaa kirkossa tai seurakunnassa taikka diakoniaan liittyviä tehtäviä palvelussuhteessa seurakuntaan.
7. Vihkiä voidaan myös henkilö, joka on kutsuttu hoitamaan diakoniaan liittyviä tehtäviä (KJ 4:3 §) palvelussuhteessa, kristilliseen järjestöön, valtioon, kuntaan, säätiöön, yksityiseen järjestöön tai muuhun yhteisöön ja joka osallistuu erikseen sovittavalla tavalla kirkon tehtävän toteuttamiseen.
8. Piispa antaa virkaan vihitylle diakoniansikirjan. Diakonian virasta luovuttaessa diakoniansikirja palautetaan piispalle.
9. Diakonian virkaan vihityistä pidetään tietosuojalain (1050/2018) 4 §:n 1 kohdan nojalla henkilörekisteriä tuomiokapitulissa. Rekisteriin voidaan tallettaa vihityn nimi ja syntymäaika, vihkimysaika ja -paikka, kuka on vihkinyt ja mihin tehtävään.
10. Diakonian virkaan vihittävien suositellaan rekisteröityvän terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ammattihenkilöiksi Valviran rekisteriin.
11. Diakonian virkaan vihityillä on oikeus käyttää viran tunnuksena vihreää virkapaitaa sekä jumalanpalveluksessa stolaa, joka kulkee vasemmalta olkapäältä vinottain rinnan yli.

Annettu Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2021.